

Д-р екон. наук Семенча І. Є., Грищенко В. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МЕТОДИ І СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА ОПТОВИХ СКЛАДАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ефективне управління запасами на оптових складах є критично важливим елементом забезпечення безперервності бізнес-процесів, мінімізації витрат і підвищення конкурентоспроможності підприємств. Сучасні економічні умови, такі як глобалізація ринків, цифровізація і непередбачуваність подій (наприклад, пандемії або воєнні дії), змушують підприємства шукати нові підходи до управління запасами. Стратегічне управління запасами дозволяє не лише підтримувати стійкість бізнесу, але й адаптуватися до динамічних змін ринкового середовища.

У науковій літературі досліджується широкий спектр аспектів управління запасами. Турчак В.В. та Кульганік О.М. [5] підкреслюють значущість стратегічного підходу, наголошуючи на інтеграції сучасних технологій і методів аналізу для підвищення ефективності управління запасами. Жарська І.О. та Хачірова Ю.С. [2] аналізують інноваційні моделі, такі як JIT і ABC-аналіз, що дозволяють раціоналізувати запаси та зменшити витрати. Кривешко О.В., Шпарик Я.Я. і Мельник Н.В. [3] акцентують увагу на адаптації систем управління запасами до кризових умов, таких як пандемія COVID-19 або військові дії, підкреслюючи важливість страхових запасів та гнучких стратегій. Бурлан С.А. та Панченко І.М. [1] звертають увагу на невизначеність попиту та необхідність використання прогнозування для оптимізації запасів. Водночас Спірідонова К.О., Каширнікова І.О. і Кірнос О.В. [4] висвітлюють роль цифрових технологій, таких як ERP-системи та IoT, у логістиці, які дозволяють автоматизувати процеси та знизити операційні витрати.

Метою даного дослідження є аналіз і систематизація сучасних методів і стратегій управління запасами на оптових складах із врахуванням викликів сучасного ринку, а також розробка рекомендацій для підвищення ефективності їх використання в умовах нестабільності.

Запаси на оптових складах виконують важливу роль у забезпеченні стабільності логістичних процесів. Вони гарантують задоволення попиту споживачів,

компенсують ризики перебоїв у постачаннях і страхують підприємство від можливих у майбутньому збитків через дефіцит продукції. Однак вони створюють значні витрати на зберігання, заморожують оборотний капітал і можуть втрачати вартість з часом через зношування або моральне старіння. Тому ключовим завданням управління запасами є пошук оптимального балансу між забезпеченням наявності продукції і мінімізацією витрат.

Серед основних методів управління запасами виділяють такі:

1) класифікація запасів за методом ABC: продукція розподіляється відповідно на категорії А, В і С залежно від її важливості та обсягу витрат. Наприклад, товари категорії А є найбільш значущими й потребують детального моніторингу [2];

2) прогнозування попиту: застосування економіко-математичних моделей, таких як EOQ (економічний розмір замовлення), дозволяє мінімізувати витрати на зберігання та постачання запасів [5]. Цей підхід враховує постійні зміни ринкової ситуації, сезонність та інші чинники;

3) Lean Logistics та JIT: ці методики спрямовані на мінімізацію надлишкових запасів шляхом точного планування виробництва і постачання в залежності від реального попиту [2; 3]. Наприклад, JIT допомагає зменшити витрати на зберігання за рахунок постачання лише необхідного обсягу товарів «точно в строк» [3];

4) використання інформаційних технологій: ERP-системи, хмарні платформи, RFID та IoT забезпечують автоматизацію та інтеграцію логістичних процесів, дозволяючи контролювати рух товарів у реальному часі. Інформаційні технології також спрощують аналіз попиту та забезпечують швидке реагування на його зміни [5].

Кризові ситуації, такі як пандемія COVID-19, виявили слабкі місця традиційних моделей управління запасами. Підприємства змушені були змінювати стратегії: збільшувати страхові запаси, переходити від pull-систем до push-систем, використовувати гнучкі моделі для швидкої адаптації до змін попиту і перебоїв у постачаннях [3; 4]. Наприклад, впровадження RFID дозволяє оперативно оцінювати запаси на складах і уникати дефіциту критично важливих товарів [5].

Отже, ефективне управління запасами підприємства є критично важливим у сучасних складних умовах господарювання. Застосування інноваційних

методів, таких як JIT, Lean Logistics, ABC та XYZ-аналіз, у поєднанні з цифровими технологіями забезпечує раціональне використання ресурсів, мінімізацію витрат і стабільність бізнесу навіть у кризові періоди. Підприємства мають інтегрувати управління запасами в загальну стратегію розвитку, враховуючи ризики та можливості сучасного ринку. Це дозволить забезпечити конкурентоспроможність і стійкість бізнесу в умовах нестабільності.

Список використаних джерел:

1. Бурлан С.А., Панченко І.М. Облікове забезпечення управління товарними запасами на підприємствах оптової торгівлі. *Ефективна економіка*. 2019. № 20. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/72.pdf (дата звернення: 13.02.2025).
2. Жарська І.О., Хачірова Ю.С. Сучасні моделі управління запасами на підприємстві. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2023. № 11-12(312-313). С. 192-196. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-11-12-312-313-192-196>.
3. Кривешко О.В., Шпарик Я.Я., Мельник Н.В. Особливості управління запасами в кризових умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/72.pdf. (дата звернення: 13.02.2025).
4. Спірідонова К.О., Каширнікова І.О., Кірнос О.В. Управління товарними запасами торговельних підприємств в сучасних умовах. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 401–405. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-68>.
5. Турчак В.В., Кульганік О.М. Стратегічне управління запасами підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 5(10). С. 69–73. URL: https://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/10_2017/10.pdf (дата звернення: 13.02.2025).

Д-р екон. наук Семенча І. Є., Кандиба Є. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТРАТЕГІЇ ВИХОДУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА МІЖНАРОДНІ РИНКИ

Вихід торговельних підприємств на міжнародні ринки є важливим етапом розвитку бізнесу, оскільки дозволяє розширити ринкову присутність, збільшити обсяг продажів та підвищити конкурентоспроможність. Потреба у вивченні та розробці ефективних стратегій виходу на міжнародні ринки стає особливо актуальною для українських підприємств у світлі економічних викликів та обмежень, спричинених війною та іншими зовнішніми факторами. Визначення ефективних механізмів виходу на міжнародні ринки допомагає підприємствам адаптуватися до нових умов та забезпечити стабільне зростання.